

Maria Aurèlia Capmany. Escriptora i pensadora
Joan Vergés, Francesco Ardolino i Marta Nadal (eds.)
Girona: Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani,
Documenta Universitaria, 2019
306 pàgines

Després de l'any literari dedicat a Maria Aurèlia Capmany el 2018, és bo que se'n recullin una part dels fruits en un volum que s'ocupa tant de les facetes de narradora i dona de teatre com dels aspectes filosòfics de la seva trajectòria. Fortament influenciada per l'existencialisme d'entreguerres —igual que Manuel de Pedrolo, de la mateixa generació—, però també pel realisme italià i per altres autors diversos, el corpus capmanyà abasta un ampli camp de pensament i també de gèneres, que van des de la novel·la o el teatre fins a l'assaig o les memòries, passant per la traducció i l'escriptura de guions. Altrament, també destaca la seva tasca d'activista cultural, a més de l'etapa com a presidenta del PEN Català i a la regidoria de Cultura al consistori barceloní.

Per tot plegat, el llibre, resultat del Simposi Trias sobre Capmany que va organitzar la Càtedra Ferrater Mora i el Màster CRIC de la UB, ajunta veus expertes i veus joves que tracten diferents aspectes d'una autora polifacètica que va tenir un paper fonamental. Si més no, per haver esdevingut un referent dels joves escriptors de la Generació dels 70, per la gran aportació en el món del teatre —va fundar, amb Ricard Salvat, l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, on es van formar noms com ara Fabià Puigserver, Montserrat Roig o, posteriorment, Josep Maria Benet i Jornet— o per haver estat una capdavantera en les reivindicacions feministes a casa nostra.

En la línia de les diferents facetes de la seva trajectòria vital i intel·lectual, Isabel Graña enceta les anàlisis amb una contribució sobre el llegat de l'escriptora, no només literari, sinó també polític i social. La qüestió, es demana Graña, és fins a quin punt tot això influeix o condiona la imatge que tenim de l'autora i la recepció de la seva producció. En aquest sentit, Guillem-Jordi Graells, responsable de l'edició de l'Obra Completa, es dedica a explicar «algunes singularitats del personatge». Per a Graells, l'escriptora d'*Un lloc entre els morts* no va ser mai la «senyora de», sinó que esdevé la icona de «la donassa». Seguidament, Mercè Ibarz se centra en l'obra memorialística, en concret en *Pedra de toc*: mitjançant la dialèctica entre «el Jo i el Nosaltres», detecta en l'autora influències de Dos Passos, a més de les ja conegudes de Brecht i Weiss. I assenyala, per damunt de tot, una mestra: Virginia Woolf.

D'altra banda, Francesc Foguet mostra la seva expertesa en el camp teatral a través d'un repàs de dues de les peces dramàtiques més importants de l'autora, *Vent de garbí* i *Preguntes i respostes sobre la vida i la mort de Francesc Layret, advocat dels obrers de Catalunya*, i com totes dues esdevenen un reflex de la història i del posicionament ideològic de Capmany, i de la seva crítica cap a la burgesia. Posant un focus més específic, Magí Sunyer s'ocupa del teatre de cabaret. I és que el germen d'aquest gènere es troba en un *sketch* de l'autora, i l'evolució fins al *Ca, barret!* va capitanejada per ella mateixa i el seu company Jaume Vidal Alcover. Així mateix, Sunyer fa esment de la Cova del Drac, on es feien les representacions, i també de la influència de la tradició popular en

aquest tipus de teatre, a més de la paròdia dels papers tradicionals de l'home i la dona al segle XX, amb l'humor com a base per fer-ho possible.

Ara bé, com constata Irene Zurrón a propòsit de la novel·la *Feliçment, jo sóc una dona*, Capmany deixa també un corpus narratiu digne d'estudi. Zurrón posa de manifest el paper de l'escriptura —la necessitat d'escriure— en la vida de l'autora: escriure per viure, o, en altres paraules, «per allunyar la mort». Una altra de les veus *novíssimes* a les quals al·ludeix la presentació del volum, Catalina Mir, examina una de les obres considerades menors en el corpus de l'autora, *Vés-te'n ianqui*. Ho fa a través de l'exploració de la paraula, resseguint-ne els límits i la tematització, la significació i el silenci, i descriu com tot això s'adapta a una trama detectivesca. Seguidament, amb una actitud comparatista, Sebastià Portell es proposa, a través de l'estudi de *Quim/Quima* en relació amb *Orlando*, de Virginia Woolf, de resseguir el diàleg entre les dues obres en el pla de la identitat de gènere i l'operació de memòria històrica que suposa la importació de les tesis de l'autora anglesa per part de Capmany durant el franquisme.

Mitjançant els eixos clau que caracteritzen l'obra de Capmany —literatura, feminisme i història—, Montserrat Palau ofereix un recorregut per la trajectòria que porta l'autora a definir el seu pensament i plasmar-lo en la seva obra, a partir de la influència de Simone de Beauvoir, ja que segueix les seves premisses a l'hora de «fer-se dona» i lluitar per construir-se com a tal, per l'anomenat *feminisme de la igualtat*. Tot resseguint la història del feminisme català, Pilar Godayol hi destaca el paper de Maria Aurèlia Capmany «com a mare vertical» per tres aportacions clau: l'esclatxa que s'obre amb la publicació de *La dona a Catalunya: consciència i situació*; el pròleg en la traducció d'*El segon sexe*, de Beauvoir, i la ponència «Contra qui lluita la dona» a les I Jornades Catalanes de la Dona.

En un altre ordre de coses, escrit també des d'una primera persona que parla de «la Maria Aurèlia», Joan Fuster Sobreperere es fixa en el seu pas per la política, especialment en l'etapa a l'Ajuntament de Barcelona. Malgrat el baix nombre de testimonis de la seva faceta d'oradora, Sobreperere ressalta la magistralitat del discurs que va fer amb motiu del Miting de la Llibertat i explica les causes que la porten a fer-se militant del PSC, i malda per entendre per què, havent rebutjat la candidatura al Senat, accepta d'entrar al consistori barceloní de la mà de Pasqual Maragall i portar-hi el seu barcelonisme amarat de catalanisme.

En un terreny més aviat filosòfic, Ferran Rodríguez Palet nota que, en *Un lloc entre els morts*, l'existencialisme i la fenomenologia exerceixen una influència determinant, com es pot copsar en aspectes com el narrador o el temps narratiu. També n'analitza els pròlegs, que determinen on comença i on acaba la ficció, fent èmfasi en el personatge —no la persona— de M.A. Capmany que signa el de la primera edició. Estirant el fil sartreà i posant el focus en les seves traduccions i les seves lectures de l'autor francès, Blanca Llum Vidal arriba a indicar la vinculació amb Àngel Carmona, per la manera d'encarar-se a la tradició feminista espanyola i catalana. I encara amb l'existencialisme, tot i que allunyant el focus dels seus llibres, Agnès Toda analitza com aquesta filosofia «impregna la manera d'entendre la seva obra, la manera d'entendre's ella mateixa com a escriptora, al seu compromís social com a escriptora». Fet i fet,

per a Toda, els tres termes que poden encabir tots els altres en la seva producció són la llibertat, la responsabilitat i el compromís, els quals desglossa al llarg de la seva comunicació, per posar de manifest una tasca intel·lectual que va molt més enllà de la literatura.

Altrament, Joan Cuscó incideix en la formació filosòfica de l'escriptora, repassant professors i coneixences que va tenir, a més dels instituts per on va passar, com a alumna i com a docent. Així mateix, Cuscó també reivindica la Capmany assagista i descriu la manera com Sartre, Espriu i el professor Zubiri l'ajuden a pensar —i, doncs, a transformar— la realitat. D'aquesta manera, la filosofia resulta la base de la seva obra, una idea amb la qual combrega Xavier Antich, que també afegeix la influència d'Albert Camus en l'escriptora per defensar la inspiració filosòfica dels pensaments que es troben en la seva producció memorialística, narrativa, teatral, assagística i fins i tot periodística.

El llibre clou amb la intervenció d'Agustí Pons, l'autor més citat internament pels diversos ponents, que presenta Capmany com a intel·lectual moderna. Per fer-ho, es refereix *també* a la seva relació intel·lectual amb Albert Camus i André Gide —i, com a colofó, insisteix a reclamar una història del pensament intel·lectual de la Guerra Civil ençà.

En definitiva, en un volum d'aquestes característiques no és estrany que hi hagi elements que es repeteixen, però per aquest motiu alguns aspectes de l'obra i la personalitat de Capmany van quedant clars a còpia d'anar-los llegint en diferents comunicacions. Així mateix, per esvair possibles dubtes o llacunes, al final del llibre hi ha una cronologia de l'autora, a més de l'inventari de la bibliografia completa. Sigui com sigui, es fa evident que Maria Aurèlia Capmany, la Maria Aurèlia o, simplement, l'Aurèlia ha deixat una petja que no queda limitada en la producció literària. I del volum en surt el retrat d'una escriptora i pensadora que va marcar una generació i que va recuperant el seu lloc dins la contemporaneïtat.